

Výlet do minulosti alebo Návrat do budúcnosti

Človek je tvor spoločenský. Bez rodiny a priateľov či láskavých dotykov neprežije. Hoci aj negatívne podnety ho vlastne udržujú v strehu. K tomu všetkému sme postupne pridali ďalšie komunikačné kanály: oheň a dymové signály, tamtamy, zvony, sirény. Reč posunula ľudstvo o pol milióna rokov vývoja dopredu. Písmo, rozhlas, televízia, satelity a internet ešte ďalej. Práve tá komunikácia a výmena informácií z nás urobila najsilnejšieho tvora. K tomu antibiotiká, vesmírne lety, technika, počítače a genetika. To všetko nám umožňuje ovládať tento svet. Takmer celý. Ale príde vírus, najmenší živý bunkovo parazitický organizmus, vlastne len veľmi očesaná genetická informácia s pár bielkovinami. A takmer všetko spadne do paradoxov. Stačí poukázať na španielsku chrípku pred vyše 100 rokmi. Vtedy nebola známa žiadna liečba. Páchnuci gáfor v gulôčkach na mole sa považoval za ochranu proti chorobám. Možnože táto vôňa aspoň dobre udržiavala sociálny dištanc. Straty na životoch blízkyh však uvrhli mnohých do stavu bezmocnosti, úzkosti či hnevu, zmätku a frustrácie i smútku. Historická perspektíva ukazuje aj následky na duševné zdravie u niektorých, ktorí pandémie prežili: depresie, neuropatie, neurasténiu, meningitídu, degeneratívne zmeny v nervových bunkách a pokles ostrosti videnia. Pred 100 rokmi žiadna vakcína nebola. Vtedy by ju vyvážili zlatom. Dnes ich máme viacero. Už sa distribuujú a očkujú. Musia sa skladovať v chlade a to možno spôsobí isté problémy najmä v teplých a rozvojových krajinách. Tento logistický problém pribrzdí aj zaočkovať všetkých čo najskôr a dvakrát. Ale najviac sa o vakcínach na internete diskutuje ani nie tak na úrovni odbornej, ale skôr laickej. Čiže nie o ich pozitívach, ale o dôvodoch, ako sa očkovaní vyhnúť. A či bude na báze dobrovoľnosti. O následkoch takéhoto postupu sa už nediskutuje. Skôr emotívne a veľa pacientov zaťažuje lekára svojimi dezinformáciami. Sú to čisté nezmysly? Platí ešte realita klasická alebo už tá virtuálna? Na vysvetlenie stačí paradoxne aj krátka otázka: Qui bono?

Účinnosť vakcín sa uvádza od 80 do 90 – 95 %. Ak by sme na internet dali údaj, že niekto vymyslel vakcínu s účinnosťou 120 %, veľa týchto laických diskutérov by si ju vybralo. Alebo žiadnu. Veď poistenci majú „bezplatnú“ starostlivosť. To slovo v úvodzovkách paradoxne vyvoláva dojem, že nič nestojí. Kto by si ju teda vážil. Alebo zdravotníkov, ktorí ju poskytujú. Ponúka sa však aj otázka, čo je lepšie. Či dať „pár korún“ na imunizáciu alebo majetok za hospitalizáciu. Povinnosť zdravia sa najľahšie presúva na iného. A poučné motto? Po ostrej diskusii o financovaní v zdravotníctve na jednom odbornom seminári som v roku 2002 dostal od Českej morfolologickej spoločnosti čestné členstvo za výrok: Liečiš zadarmo, liečiš nadarmo! História nás učí zbierať lekcie z minulosti. Aj paradoxné. O desať, dvadsať či sto rokov sa uvidí, čo nám súčasná covidová pandémia vzala alebo, naopak, priniesla. Najlepšie asi bude na všetko dočasne zabudnúť. Aloysius Alzheimer (14. 6. 1864 – 19. 12. 1915) bol nemecký psychiater a neuropatológ. Že mal teraz v decembri 105. výročie úmrtia si však spomenul málokto. Ďalší pekný paradox. Podobný ako ten, že namiesto obvyklého radostného koncoročného bilancovania nás čaká len zamykanie a izolácia. Napriek tomu sa treba doma posnažiť zachovať slávnostnú atmosféru. S deťmi, rodičmi a vnukmi. I tými s predponou pra- či prapra.

Želáme preto všetkým príjemné prežitie vianočných sviatkov 2020 a šťastlivý nový rok 2021. S opatrnou nádejou, že ten budúci rok bude iste oveľa lepší. Sem sa preto ponúka Bob Marley a jeho objímajúci výrok: Pravda je taká, že každý ti raz ublíži. Musíš prsto nájsť ľudí, pre ktorých sa oplatí trpieť.

Z covidovej karantény s úctou MUDr. Ján Lidaj